Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
ATHANASIOS RANTOS
esitatud 2. märtsil 2023[1]

Kohtuasi C-718/21

L. G.
versus
Krajowa Rada Sądownictwa

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus))

Eelotsusetaotlus – ELTL artikkel 267 – Mõiste „kohus“ – Euroopa Kohtu pädevus – ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik – Tõhus kohtulik kaitse liidu õiguse alla kuuluvates valdkondades – Kohtunike ametist tagandamise keelu ja sõltumatuse põhimõte – Võimalus jätkata kohtuniku ametis töötamist pärast pensioniikka jõudmist – Pärast pensioniikka jõudmist teise asutuse loal kohtuniku ametikohal jätkamise tahteavalduse tagajärjed – Avalduse esitamise tähtaja ületamise tagajärjed

I. Sissejuhatus

1. Käesoleva eelotsusetaotluse esitas Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (erakorralise kontrolli ja avalike asjade kolleegium, edaspidi „erakorralise kontrolli kolleegium“) seoses kaebusega, mille esitas Sąd Okręgowy w K. (K. regionaalne kohus, Poola) kohtunik L. G. (edaspidi „kaebaja“) Krajowa Rada Sądownictwa (riiklik kohtute nõukoda, edaspidi „KRS“) resolutsiooni peale jätta tema suhtes läbi viimata pärast pensioniikka jõudmist kohtuniku ametikohal jätkamise loa menetlus, kuna tema tahteavaldus selleks oli esitatud pärast tähtaja möödumist.

2. Eelotsusetaotlus tõstatab kõigepealt delikaatse küsimuse, kas erakorralise kontrolli kolleegium on ELTL artikli 267 tähenduses „kohus“. Sisulises küsimuses puudutab eelotsusetaotlus peamiselt kohtunike ametist tagandamise keelu ja sõltumatuse põhimõtte – mis tuleneb ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus sätestatud „tulemusliku õiguskaitse“ põhimõttest – tõlgendamist riigisiseste õigusnormide suhtes, mis esiteks seavad kohtuniku tahteavalduse – jätkata kohtuniku ametikohal pärast pensioniikka jõudmist – tõhususe sõltuvusse KRSi loast ja teiseks näevad selle tahteavalduse esitamiseks ette absoluutse õigust lõpetava tähtaja.

[1] Algkeel: prantsuse.

3. Käesolev kohtuasi on algatatud Poola kohtusüsteemi hiljutiste reformide [2] ja nendega seotud Euroopa Kohtu rohke praktika kontekstis, eelkõige pärast Euroopa Komisjoni esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagisid [3] või Poola kohtute esitatud eelotsusetaotlusi [4].

II. Õiguslik raamistik – Poola õigus

A. Kõrgeima kohtu seadus

4. Poola 8. detsembri 2017. aasta kõrgeima kohtu seaduse (ustawa o Sądzie Najwyższym) [5], millega asutati nimelt erakorralise kontrolli kolleegium, artikli 26 lõikes 1 on sätestatud:

„[Erakorralise kontrolli ja avalike asjade kolleegiumi] pädevusse kuuluvad erakorraliste kaebuste läbivaatamine, valimisi puudutavad vaidlused ning üleriigilise referendumi ja põhiseaduse referendumi õiguspärasuse vaidlustused, valimiste ja referendumite õiguspärasuse kinnitamine, muud avalik-õiguslikud kohtuasjad, sealhulgas konkurentsi kaitset, energiamajanduse, telekommunikatsiooni ja raudteetranspordi reguleerimist puudutavad kohtuvaidlused ning kaebused, mis on esitatud Przewodniczy Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (Poola ringhäälingunõukogu esimees) otsuste peale või mis puudutavad ülemäära pikka menetlusaega üld- ja sõjaväekohtutes ning [Sąd Najwyższys (kõrgeim kohus)]."

B. Üldkohtute korralduse seadus

5. 27. juuli 2001. aasta üldkohtute korralduse seaduse (ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych), mida on muudetud, [6] artikli 69 lõigetes 1 ja 1b on ette nähtud:

„1. Kohtunik läheb pensionile 65. eluaasta täitumisel, välja arvatud juhul, kui ta esitab hiljemalt kuus kuud ja mitte varem kui 12 kuud enne nimetatud vanuse täitumist [KRSile] oma ametikohal jätkamiseks sooviavalduse ning tõendi, mis on välja antud kohtunikuks kandideerijatele kehtivatel tingimustel ja mis kinnitab, et ta on oma terviseseisundi poolest võimeline kohtuniku ametikohustusi täitma.

[…]

[2] Eelkõige Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) hiljutised reformid seoses erakorralise kontrolli kolleegiumiga ja KRSiga.

[3] Vt 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus) (C-619/18, edaspidi „kõrgeima kohtu sõltumatuse kohtuotsus", EU:C:2019:531); 5. novembri 2019. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (üldkohtute sõltumatus) (C-192/18, edaspidi „üldkohtute sõltumatuse kohtuotsus", EU:C:2019:924) ja 15. juuli 2021. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (kohtunike distsiplinaarkord) (C-791/19, edaspidi „kohtunike distsiplinaarkorra kohtuotsus", EU:C:2021:596). Neljandas liikmesriigi kohustuste rikkumise hagis on praegu menetlus pooleli (komisjon *vs.* Poola, C-204/21) ja selle kohta tegi kohtujurist Collins 15. detsembril 2022 (EU:C:2022:991) ettepaneku.

[4] Vt 19. novembri 2019. aasta kohtuotsus A. K. jt (kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegiumi sõltumatus) (C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, edaspidi „A. K. kohtuotsus", EU:C:2019:982); 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Miasto Łowicz ja Prokurator Generalny (C-558/18 ja C-563/18, EU:C:2020:234); 2. märtsi 2021. aasta kohtuotsus A.B. jt (kohtunike nimetamine kõrgeimasse kohtusse – kaebused) (C-824/18, edaspidi „A.B. kohtuotsus", EU:C:2021:153); 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus W.Ż. (kõrgeima kohtu erakorralise kontrolli ja avalike asjade kolleegium – ametisse nimetamine) (C-487/19, edaspidi „W.Ż-i kohtuotsus", EU:C:2021:798); 16. novembri 2021. aasta kohtuotsus Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim jt (C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:931); 22. märtsi 2022. aasta kohtuotsus Prokurator Generalny jt (kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegium – ametisse nimetamine) (C-508/19, EU:C:2022:201) ja 29. märtsi 2022. aasta kohtuotsus Getin Noble Bank (C-132/20, edaspidi „kohtuotsus Getin Noble Bank", EU:C:2022:235). Nende reformide kohta on samuti menetluses arvukalt kohtuasju, sealhulgas liidetud kohtuasjad YP jt (kohtuniku puutumatuse äravõtmine ja ametivolituste peatamine) (C-615/20 ja C-671/20) ja G. jt (üldkohtute kohtunike ametisse nimetamine Poolas) (C-181/21 ja C-269/21), mille kohta tegi kohtujurist Collins ettepanekud (vastavalt EU:C:2022:986 ja EU:C:2022:990).

[5] *Dz. U.* 2018, jrk nr 5.

[6] Kodifitseeritud tekst, *Dz. U.* 2020, jrk nr 2072.

1b. [KRS] võib anda kohtunikule loa tema ametikohal jätkamiseks, kui kohtuniku ametiülesannetes jätkamine vastab õigusemõistmise õigustatud huvile või olulisele ühiskondlikule huvile, võttes arvesse üldkohtute töötajate ratsionaalset kasutamist ja erinevate kohtute töökoormusest tulenevaid vajadusi. [KRSi] otsus on lõplik. Kui kohtuniku ametis jätkamisega seotud menetlus on lõikes 1 nimetatud vanuse täitumise päeval pooleli, jääb kohtunik ametisse kuni menetluse lõppemiseni.

[…]“.

C. KRSi seadus

6. 12. mai 2011. aasta KRSi seaduse (ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa)[7], mida on muudetud, artiklis 42 on sätestatud:

„1. Nõukogu resolutsioonid üksikjuhtumitel põhjendatakse.

2. Resolutsiooni põhjendus koostatakse ühe kuu jooksul alates resolutsiooni vastuvõtmisest.

3. Üksikjuhtudel tehtud resolutsioonid toimetatakse menetlusosalistele kätte koos nende põhjenduste ja juhistega nende vaidlustamise korra kohta kõrgeimas kohtus.“

7. KRSi seaduse artikli 44 lõikes 1 on sätestatud:

„Menetlusosaline võib pöörduda kaebusega [Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus)] poole põhjendusel, et [KRSi] resolutsioon on õigusvastane, kui erieeskirjades ei ole sätestatud teisiti. […]“.

III. Põhikohtuasi, eelotsuse küsimused ja menetlus Euroopa Kohtus

8. Kaebaja edastas 30. detsembri 2020. aasta kirjaga KRSile üldkohtute korralduse seaduse artikli 69 alusel oma avalduse jätkata töötamist kohtuniku ametis pärast pensioniikka jõudmist, milleks on määratud 65 aastat ja mis tal täitus 12. juunil 2021[8]. Kaebaja esitas 31. detsembri 2020. aasta kirjaga KRSile ka tähtaja ennistamise taotluse, kuna ta ületas selles sättes avalduse esitamiseks ette nähtud kuuekuulist tähtaega enne pensioniea saabumist[9].

9. KRS tunnistas 18. veebruari 2022. aasta resolutsiooniga selle avalduse vastuvõetamatuks, kuna see oli esitatud pärast selles sättes ette nähtud kuuekuulist tähtaega enne pensioniea saabumist, ning võttis vastu resolutsiooni otsuse tegemise vajaduse äralangemise kohta, ning lõpetas seega kohtuniku ametikohal jätkamiseks loa andmise menetluse[10].

[7] Kodifitseeritud tekst, *Dz. U.* 2021, jrk nr 269.

[8] Kõnealusele avaldusele, mille edastas Sąd Okręgowy w K. (K. regionaalne kohus), olid lisatud asjaomastes õigusnormides nõutud arstitõendid, psühholoogilised ja võimete tõendid ning psühholoogiliste oskuste tõend.

[9] Ta väidab sellega seoses, et selle tähtaja järgimata jätmine oli põhjendatud sellega, et ta oli väga hõivatud kohtutööga menetluses olevates kohtuasjades.

[10] See resolutsioon võeti vastu pärast seda, kui KRSi presidendi *ad hoc* määratud meeskond oli teinud ettepaneku otsuse tegemise vajaduse äralangemise kohta, ilma justiitsministri arvamuseta ja ilma teda selle meeskonna määramisest teavitamata.

10. Kui kaebaja esitas selle resolutsiooni [11] peale kaebuse Sąd Najwyższyle (kõrgeim kohus), kes on erakorralise kontrolli kolleegiumi koosseisus eelotsusetaotluse esitanud kohus, tekkis sellel kohtul küsimus, kas üldkohtute korralduse seaduse artikkel 69 rikub ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus sätestatud kohtunike ametist tagandamise keeldu ja sõltumatuse põhimõtet, kuna see säte seab esiteks kohtunikuametis pärast pensioniikka jõudmist jätkamise sõltuvusse teise ametiasutuse loast, mis võiks mõjutada asjaomase kohtuniku tehtavate kohtuotsuste sisu, ja teiseks näeb see säte ette, et pärast pensioniikka jõudmist kohtunikuametis jätkamise avalduse esitamise õigus on selle avalduse esitamise tähtaja ületamise korral lõppenud, olenemata pensionile jäämise tagajärgedest konkreetsetel asjaoludel, eelkõige osas, mis puutub õigusemõistmise huvidesse või võimalikku olulisse ühiskondlikusse huvisse.

11. Neil asjaoludel otsustas Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) erakorralise kontrolli kolleegium menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [ELL] artikli 19 lõike 1 teise lõiguga on vastuolus selline liikmesriigi õigusnorm nagu […] üldkohtute korralduse seaduse […] artikli 69 lõike 1b esimene lause, mis seab kohtuniku tahteavalduse jätkata ametikohal pärast pensioniikka jõudmist tõhususe sõltuvusse teise asutuse loast?

2. Kas [ELL] artikli 19 lõike 1 teise lõiguga on vastuolus liikmesriigi õigusnormi tõlgendamine nii, et kohtuniku hilinenud tahteavaldus jätkata ametikohal pärast pensioniikka jõudmist on kehtetu hoolimata tähtajast mittekinnipidamise asjaoludest ja selle mittekinnipidamise tähtsusest kohtuniku ametikohal jätkamiseks loa andmise menetluses?“

12. Kirjalikud seisukohad on esitanud KRS, Poola, Taani ja Madalmaade valitsus ning komisjon. KRS, Poola, Belgia ja Madalmaade valitsus ning komisjon esitasid suulised seisukohad 8. novembri 2022. aasta kohtuistungil. Kaebaja, KRS, Belgia ja Madalmaade valitsus ning komisjon esitasid kirjalikud seisukohad ka eelotsusetaotluse esitanud kohtu 3. novembri 2022. aasta määruse kohta, millega viimane esitas Euroopa Kohtule oma eelotsusetaotluse täiendavad seisukohad, mis puudutasid eelkõige tema kui ELTL artikli 267 tähenduses „kohtu“ staatust.

IV. Õiguslik analüüs

A. Euroopa Kohtu pädevus

1. Kahtlused seoses sellega, kas eelotsusetaotluse esitanud kohus on „kohus“ ELTL artikli 267 tähenduses

13. Komisjon ning Belgia ja Madalmaade valitsus kahtlevad, kas eelotsusetaotluse esitanud kohus kvalifitseerub „kohtuks“ ELTL artikli 267 tähenduses.

[11] Kaebaja esitas ka vaidlusaluse resolutsiooni kehtivuse peatamise nõude, mis rahuldati Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) 29. aprilli 2021. aasta määrusega.

14. Nimelt nimetati Poola kõrgeima kohtu seadusega loodud erakorralise kontrolli kolleegiumi liikmed Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) kohtuniku ametikohale KRSi ettepanekul 28. augusti 2018. aasta resolutsiooniga nr 331/2018 (edaspidi „resolutsioon nr 331/2018“) järgmistel asjaoludel:

– KRS võttis selle resolutsiooni vastu koosseisus, mille sõltumatus oli seatud kahtluse alla mitmes Euroopa Kohtu otsuses [12];

– nimetatud resolutsiooni peale esitati kaebus Naczelny Sąd Administracyjnyle (Poola kõrgeim halduskohus) ja viimane tegi 27. septembril 2018 kaitsemääruse resolutsiooni täitmise peatamiseks;

– Euroopa Inimõiguste Kohus (edaspidi „EIK“) tuvastas sisuliselt, et kaks erakorralise kontrolli kolleegiumi koosseisu, mille moodustavad sama resolutsiooni alusel ametisse nimetatud kolm kohtunikku, ei ole „seaduse alusel moodustatud kohtud“ Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“) [13] artikli 6 lõike 1 tähenduses;

– pärast kohtunike ametisse nimetamist resolutsiooni nr 331/2018 alusel tühistas Naczelny Sąd Administracyjny (kõrgeim halduskohus) selle lõpuks 21. septembril 2021 [14].

15. Neil asjaoludel näib mulle enne eelotsuse küsimustele vastamist asjakohane kontrollida, kas kolmeliikmelises koosseisus erakorralise kontrolli kolleegium on „kohus“ ELTL artikli 267 tähenduses ja kas Euroopa Kohus on seega pädev tema eelotsuse küsimustele vastama.

2. ELTL artikli 267 tähenduses eelotsusetaotluse esitanud kohtu „sõltumatuse“ mõistega seotud põhimõtted

16. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt võtab Euroopa Kohus selle hindamisel, kas eelotsusetaotluse esitanud organ on „kohus“ ELTL artikli 267 tähenduses – küsimus, mis kuulub üksnes liidu õiguse valdkonda –, arvesse muu hulgas järgmisi asjaolusid nende kogumis: organi seaduslik päritolu, alalisus, otsuste kohustuslikkus, menetluse võistlevus, organi poolt õigusnormide kohaldamine ning tema sõltumatus [15]. Käesoleval juhul on kahtluse alla seatud üksnes viimati nimetatud asjaolu, st erakorralise kontrolli kolleegiumi sõltumatus, kusjuures peetakse esmapilgul ilmseks – ja igal juhul ei vaidlustata –, et see organ vastab teistele eespool nimetatud kriteeriumidele.

[12] Vt eelkõige kohtuotsused A. K. (punktid 136–145), A.B. (punktid 130 ja 131) ning kohtunike distsiplinaarkord (punktid 100–108). See oli KRSi seadusest, mida on muudetud 8. detsembri 2017. aasta seadusega riikliku kohtute nõukoja seaduse ja teatavate teiste seaduste muutmise kohta (ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw; *Dz. U.* 2018, jrk nr 3), tulenev koosseis.

[13] EIK 8. novembri 2021. aasta kohtuotsus Dolińska-Ficek ja Ozimek *vs*. Poola (CE:ECHR:2021:1108JUD004986819). EIK hinnangut resolutsioonile nr 331/2018 on käsitletud ka kohtuotsuses W.Ż. (punktid 134–154).

[14] Need asjaolud on väga palju vaidlust tekitanud, kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus, nagu KRS ja Poola valitsus, kritiseeris oma täiendavates seisukohtades eelkõige kaitsemääruse ja Naczelny Sąd Administracyjny (Poola kõrgeim halduskohus) kohtuotsuse tõlgendamist liidu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikas.

[15] Vt eelkõige kohtuotsus Getin Noble Bank (punkt 66 ja seal viidatud kohtupraktika).

17. Euroopa Kohtu samuti väljakujunenud praktika kohaselt on kohtute sõltumatuse nõudel, mille järgimise peavad liikmesriigid ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu[16] kohaselt tagama liikmesriikide kohtute puhul, kelle ülesanne on lahendada liidu õiguse tõlgendamise ja kohaldamisega seotud küsimusi, kaks aspekti: esiteks väline organi *iseseisvuse*[17] aspekt ja teiseks sisemine organi *erapooletuse* aspekt[18]. Need iseseisvuse ja erapooletuse tagatised, mis on mõiste „sõltumatus" kaks tahku, eeldavad selliste normide olemasolu, mis puudutavad muu hulgas organi koosseisu, nimetamist, ametiaega ning ka liikmete hääletamisest hoidumise, taandamise ja tagasikutsumise aluseid ning mis lubavad ümber lükata üksikisiku põhjendatud kahtlused selles osas, kas nimetatud organ on väljaspool väliste tegurite haardeulatust, ja selles osas, kas nimetatud organ on tema ees olevate huvide suhtes neutraalne[19].

18. Konkreetsemalt sõltumatuse nõude kohta, mis on omane mõistele „kohus" ELTL artikli 267 tähenduses, kehtestas Euroopa Kohus oma kohtuotsuses Getin Noble Bank sisuliselt *eelduse*, et niisugune liikmesriigi kohus nagu Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) vastab nõuetele, millele peab vastama organ, et seda saaks kvalifitseerida „kohtuks" ELTL artikli 267 tähenduses, sõltumata selle konkreetsest koosseisust[20], täpsustades, et ELTL artiklis 267 sätestatud eelotsusemenetluses ei ole Euroopa Kohtu ülesanne kontrollida, kas eelotsusetaotluse esitamise otsus on tehtud kooskõlas kohtukorraldust ja -menetlust reguleerivate riigisiseste õigusnormidega[21]. Samas täpsustas Euroopa Kohus, et seda eeldust on võimalik ümber lükata ühelt poolt juhul, kui riigisisese või rahvusvahelise kohtu *jõustunud kohtuotsus* annab alust järeldada, et mõni eelotsusetaotluse esitanud kohtu koosseisu kuuluv kohtunik ei vasta sõltumatu, erapooletu ja seaduse alusel moodustatud kohtu tingimusele ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu tähenduses koostoimes harta artikliga 47[22], või teiselt poolt juhul, kui lisaks ELTL artikli 267 alusel

[16] Euroopa Kohus on korduvalt täpsustanud, et see säte on üldpõhimõte, mis väljendab konkreetselt ELL artiklis 2 kinnitatud õigusriigi väärtust, ning tõlgendab seda sätet regulaarselt Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta") artikli 47 alusel, mis omakorda kinnitab seda üldpõhimõtet, nagu see tuleneb liikmesriikide ühistest põhiseaduslikest tavadest ja mis on sätestatud EIÕK artiklites 6 ja 13 (vt eelkõige 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punktid 32 ja 35 ning seal viidatud kohtupraktika).

[17] See aspekt nõuab sisuliselt, et asjasse puutuv organ täidab oma ülesandeid, olemata kellegagi hierarhilises või alluvussuhtes ja saamata kelleltki korraldusi või juhiseid, ning on seega kaitstud väljastpoolt tuleva sekkumise või surve eest, mis võib kahjustada selle organi liikmete otsustusvabadust ja mõjutada nende otsuseid (vt üldkohtute sõltumatuse kohtuotsus, punkt 109 ja seal viidatud kohtupraktika). Normid, mis reguleerivad kohtunike staatust ja tegevust kohtunikuametis, peavad eelkõige võimaldama välistada igasuguse otsese mõju juhiste kujul, aga ka kaudsema mõju vormid, mis võivad asjaomaste kohtunike otsuseid suunata, ning välistama seega nende sõltumatuse või erapooletuse kuvandi puudumise, mis võib nõrgendada usaldust, mida kohtud peavad demokraatlikus ühiskonnas ja õigusriigis õigussubjektidele sisendama (vt kohtuotsus W.Ż., punkt 110 ja seal viidatud kohtupraktika).

[18] See aspekt näeb sisuliselt ette võrdse distantsi säilitamise menetlusosaliste ja nende vastavate huvide vahel menetluse eset arvestades ning eeldab, et peetakse kinni objektiivsusest ja vaidluse lahendamisel ei võeta arvesse ühtegi huvi, mis ei ole rangelt seotud õigusnormi kohaldamisega (vt üldkohtute sõltumatuse kohtuotsus, punkt 110 ja seal viidatud kohtupraktika).

[19] Vt üldkohtute sõltumatuse kohtuotsus (punkt 111 ja seal viidatud kohtupraktika) ja kohtuotsus W.Ż. (punkt 109 ja seal viidatud kohtupraktika). Euroopa Kohus, kes tugineb selles küsimuses EIK praktikale, on seisukohal, et need kaks iseseisvuse ja erapooletuse nõuet peavad tagama usalduse, mida iga kohus peab õigussubjektides demokraatlikus ühiskonnas äratama, tuginedes (eelkõige erapooletuse osas) „sõltumatuse kuvandi teooriale" (vt selle kohta kohtuotsus A.K. (punktid 127–129) ning õigusteoorias Krajewski, M., Ziółkowski, M., „EU judicial independence decentralized: A.K.", *Common market law review*, 2020, 57. kd, nr 4, lk 1123, ja Pappalardo, F., Renoud, E., „La théorie des apparences, les juges et l'État de droit en Pologne", *Revue des affaires européennes*, 2021, nr 3, lk 667.

[20] Kohtuotsus Getin Noble Bank (punkt 69). Käesoleval juhul oli tegemist ka Sąd Najwyższyga (kõrgeim kohus), ehkki ainult ühe kohtunikuga koosseisus. Käesoleval juhul võeti selle kohtuniku ametisse nimetamise 10. oktoobri 2018. aasta akt vastu asjaoludel, mis olid identsed kohtuotsuses W.Ż. käsitletud asjaoludega. See akt põhines resolutsioonil nr 331/2018, mille täitmine peatati Naczelny Sąd Administracyjny (kõrgeim halduskohus) määrusega (vt käesoleva ettepaneku punkt 14 ning kohtuotsus W.Ż., punktid 32–34).

[21] Vt kohtuotsus Getin Noble Bank (punkt 70 ja seal viidatud kohtupraktika).

[22] Vt selle kohta kohtuotsus Getin Noble Bank (punktid 68–72 ja seal viidatud kohtupraktika).

formaalselt taotluse esitanud kohtunike isiklikule olukorrale peaksid *muud asjaolud* mõjutama selle eelotsusetaotluse esitanud kohtu toimimist, millesse need kohtunikud kuuluvad, ning seega kahjustama selle kohtu sõltumatust ja erapooletust [23].

19. Pärast seda täpsustust näib mulle oluline rõhutada, et minu arvates tuleb sõltumatuse põhimõtte tõlgendust ELTL artikli 267 kontekstis analüüsida teisiti, kui on nõutav vastavalt ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu ja harta artikli 47 kontekstis, võttes arvesse nende õigusnormide erinevaid eesmärke ja funktsioone. Seda lähenemist, mille on peamiselt välja töötanud mõni kohtujurist [24], ei ole minu teada Euroopa Kohus täielikult kinnitanud, kes viitab oma kohtuotsustes mõistele „kohus“ ELTL artikli 267 tähenduses omase sõltumatuse nõude kohta jätkuvalt vajadusele, et kõnealusel kohtul peavad olema sõltumatu, erapooletu ja seaduse alusel moodustatud kohtu tunnused „ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu tähenduses, tõlgendatuna lähtuvalt harta artiklist 47“ [25].

20. Selles lähenemises eristatakse kolme kõnealuse sätte kohaldamise tingimusi peamiselt järgmiselt:

– ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu eesmärk on tagada, et iga liikmesriigi kehtestatud õiguskaitsevahendite süsteem tagaks tõhusa kohtuliku kaitse liidu õigusega hõlmatud valdkondades [26]. See nõuab seega kohtusüsteemi tunnuste „süsteemset“ uurimist;

– harta artikkel 47 sätestab, et kaitstakse iga õigussubjekti õigust tõhusale õiguskaitsevahendile, kes konkreetsel juhul tugineb liidu õigusest tulenevale õigusele [27]. See nõuab seega „praktilist“ uurimist (igal üksikjuhul), et hinnata, kas konkreetsel juhul on tõhus õiguskaitsevahend olemas [28];

– ELTL artiklis 267 on silmas peetud mõistet „kohus“, mis on „funktsionaalne“, kuna see võimaldab kindlaks teha riigi organid, mis võivad saada eelotsusemenetluses Euroopa Kohtu

[23] Vt selle kohta kohtuotsus Getin Noble Bank (punkt 75). Käesoleval juhul on Euroopa Kohus piirdunud märkimisega, et kuna talle ei ole teada, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu kohtuniku kohta oleks tehtud selline jõustunud kohtulahend, ei saa võimalikud rikkumised, mis võidi toime panna tema ametisse nimetamise riigisiseses menetluses, kaasa tuua käesoleva eelotsusetaotluse vastuvõetamatust (selle kohtuotsuse punkt 73). Euroopa Kohus täpsustas oma 12. mai 2022. aasta kohtuotsuses W. J. (ülalpidamist saama õigustatud isiku hariliku viibimiskoha muutumine) (C-644/20, EU:C:2022:371, punkt 52) sisuliselt, et tõendid, mis võivad kõnealuse eelduse ümber lükata, peavad olema konkreetsed ja täpsed.

[24] Kohtujurist Bobek on seisukohal, et kuigi liidu õiguses kehtib ainult üks kohtute sõltumatuse põhimõte, võib kohtute sõltumatuse põhimõtte järgimise kontrollimiseks läbiviidava kontrolli liik siiski olla erinev, eriti mis puudutab Euroopa Kohtu kontrolli intensiivsust selle põhimõtte järgimise üle ja rikkumise tuvastamise künnist (vt kohtujurist Bobeki ettepanek kohtuasjas Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2021:557, punkt 36). Varem oli kohtujurist Wahl sisuliselt pooldanud sõltumatu organi staatuse vähem jäigalt tõlgendamist mõiste „kohus“ puhul ELTL artikli 267 tähenduses kui EIÕK artikli 6 ja harta artikli 47 mõiste puhul (kohtujurist Wahli ettepanek liidetud kohtuasjades Torresi, C-58/13 ja C-59/13, EU:C:2014:265, punktid 48–51).

[25] Vt eelkõige kohtuotsus Getin Noble Bank (punkt 72). Käesoleval juhul Euroopa Kohus siiski täpsustas, et eeldus, et liikmesriigi kohus, kes on esitanud eelotsusetaotluse, vastab nimelt sõltumatuse nõudele (vt käesoleva ettepaneku punkt 18), kehtib „ainult eelotsusetaotluste vastuvõetavuse hindamisel ELTL artikli 267 alusel“ ja et „[s]ellest ei saa järeldada, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu koosseisu kuuluvate kohtunike ametisse nimetamise tingimused võimaldavad tingimata tagada võimalust pöörduda sõltumatusse, erapooletusse ja seaduse alusel moodustatud kohtusse ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu või harta artikli 47 tähenduses“ (kohtuotsus Getin Noble Bank, punkt 74; vt ka 13. oktoobri 2022. aasta kohtuotsus Perfumesco.pl, C-355/21, EU:C:2022:791, punkt 33).

[26] Vt 20. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Repubblika (C-896/19, EU:C:2021:311, punkt 52).

[27] Vt 20. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Repubblika (C-896/19, EU:C:2021:311, punkt 52). Euroopa Kohus on sellega seoses ka täpsustanud, et harta artiklis 47 sätestatud õigusele tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus vastab ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus kehtestatud liikmesriikide kohustus näha ette tulemusliku õiguskaitse tagamiseks vajalik kaebeõigus liidu õigusega hõlmatud valdkondades (vt 16. mai 2017. aasta kohtuotsus Berlioz Investment Fund, C-682/15, EU:C:2017:373, punkt 44). Õiguskirjanduses vt eelkõige Wildemeersch, J., „L'avènement de l'article 47 de la Charte des droits fondamentaux et de l'article 19, paragraphe 1, second alinéa, TUE: un droit renouvelé à la protection juridictionnelle effective“, *Cahiers de droit européen*, 2021, nr 3, lk 867.

[28] See ei takista siiski Euroopa Kohtul kasutada harta artiklit 47 parameetrina selleks, et hinnata kohtute sõltumatust ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu tähenduses (vt eelkõige 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika ning kõrgeima kohtu sõltumatuse kohtuotsus, punkt 54).

partneriteks [29]. Mõiste „funktsionaalne sõltumatus“ kohaselt, mis viitab peamiselt sellele, et kohus ei ole hierarhiliselt administratsioonile alluv, peab toimimine (ja seega *organ*) olema sõltumatu olenemata asjaolust, et kohtunikud (*isikutena*) võivad olla seotud täitevvõimuga, eelkõige tunnustamissidemetega (kui nad nimetati ametisse „eelistatud viisil“) või ustavussidemetega (kui nad loodavad oma karjääri jooksul eeliseid, nagu edutamised, ametiaja pikendamine jne) [30]. Seda mõistet on vaja analüüsida seega „formaalselt“, lähtuvalt sellest asutusest endast, mitte nendest isikutest lähtuvalt, kes kuuluvad taotluse esitanud organi koosseisu [31].

21. Lisaks ei ole tähtsusetu täpsustada, et väga spetsiifilise mõiste „sõltumatus“ hindamine ELTL artikli 267 raames on viimane tervest reast asjaoludest, mis ei ole rangelt võttes kumulatiivsed, vaid on osa üldisest analüüsist ning mis tervikuna viivad järeldusele, et organ on selle sätte tähenduses „kohus“ [32]. Seda, kas kohus on sõltumatu, hinnatakse seega teiste asjaolude põhjal, mistõttu tuleb minu arvates seda hinnata seda rangemini, kui teatud muude asjaolude esinemine on kaheldav, ja vastupidi [33]. Pealegi näib mulle, et Euroopa Kohus kaldub sellist „sõltumatuse analüüsi“ läbi viima kõige sagedamini organite suhtes, kes tegutsevad väljaspool tavapärast riigi

[29] Vt selle kohta kohtujurist Bobeki ettepanek kohtuasjas Getin Noble Bank (C-132/20, EU:C:2021:557, punktid 48, 50–52 ja 65). Kohtujurist täpsustas, et sõltumatuse hindamine ELTL artikli 267 alusel nõuab, et mõistet „kohus“ analüüsitaks struktuurilisel ja institutsioonilisel tasandil ning et seda analüüsides vaadatakse, milline kohtuorgan on eelotsusetaotluse sellisena esitanud, võttes arvesse ka ülesannet, mida see organ on määratud juhtumi konkreetsetel asjaoludel täitma (vt selle kohta tema ettepanek liidetud kohtuasjades Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim jt, C-748/19–C-754/19, EU:C:2021:403, punktid 52, 56 ja 166, ja kohtuasjas Ministerstwo Sprawiedliwości, C-55/20, EU:C:2021:500, punkt 56).

[30] Teisisõnu ei ole Euroopa Kohtu sellekohase analüüsi eesmärk kontrollida, kas *isikud*, kes kuuluvad sellesse kohtusse ja eelotsusetaotluse esitanud koosseisu, vastavad igaüks isiklikult kõnealustele kriteeriumidele, vaid analüüs põhineb eelotsusetaotluse esitanud *organil* (vt selle kohta kohtujurist Bobeki ettepanek kohtuasjas Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2021:557, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).

[31] Vt selle kohta kohtujurist Bobeki ettepanek kohtuasjas Getin Noble Bank (C-132/20, EU:C:2021:557, punkt 47). Euroopa Kohus peab selleks, et kontrollida, kas eelotsusetaotluse esitanud organ on vaidluse pooltest struktuuriliselt sõltumatu („sisemine“ sõltumatus) ega saa teistelt avaliku võimu organitelt väliseid juhiseid („väline“ sõltumatus), seega arvesse võtma (vormilist) õiguslikku raamistikku (punkt 63).

[32] Vt selle kohta eelkõige 17. septembri 1997. aasta kohtuotsus Dorsch Consult (C-54/96, EU:C:1997:413, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).

[33] Õiguskirjanduses on sedastatud, et nende asjaolude esinemist ei peeta alati tingimata hädavajalikuks (vt Pertek, J., „Notion de juridiction: le droit au renvoi préjudiciel des organes ordinaux des professions libérales“, *Revue des affaires européennes*, 2022, nr 1, lk 127).

kohtusüsteemi või keda ei peeta liikmesriigi õiguse kohaselt „kohtuks“ [34], samas kui ta ei ole alati kaldunud kahtlema niisuguse organi sõltumatuses, mis kuulub formaalselt kõnealuse liikmesriigi kohtusüsteemi [35], nagu muide kinnitab kohtuotsuses Getin Noble Bank [36] kehtestatud eeldus.

22. Sellel mõiste „sõltumatus“ ELTL artikli 267 raames „minimalistlikul“ tõlgendamisel on minu arvates eelis, et esiteks ei sekku see ülemäära liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu koostöö põhimõttesse eelotsusemenetluses, arvestades selle mehhanismi tähtsust liidu õiguse ühetaolise ja järjepideva tõlgendamise tagamisel [37], ning teiseks võimaldab see säilitada eelotsusetaotluste otsustava rolli õigussubjektide õiguste kaitsmise suhtes. Nimelt võimaldab ainult Euroopa Kohtu pädevus eelotsusemenetluses ELTL artikli 267 alusel õigussubjektidel teatud olukordades tugineda liidu õigusega tagatud tõhusale kohtulikule kaitsele [38]. Seda enam käesoleva juhtumi asjaoludel, arvestades paljusid Poola seadusandja tehtud algatusi, mille eesmärk on eelkõige takistada Euroopa Kohtule eelotsusetaotluste esitamist kohtute sõltumatuse küsimuses Poolas [39].

23. Sellest järeldub, et arvestades tõlgendamise spetsiifilist funktsiooni, ei mõjuta ELTL artikli 267 tähenduses „kohtu“ sõltumatuse mõiste tõlgendamine selle mõiste tõlgendamist ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu või harta artikli 47 raames. Teisisõnu ei saa välistada, et organ võib põhimõtteliselt olla „kohus“ ELTL artikli 267 tähenduses sõltumata asjaolust, et juhtumi asjaolud,

[34] Vt eelkõige 21. märtsi 2000. aasta kohtuotsus Gabalfrisa jt (C-110/98–C-147/98, EU:C:2000:145, punkt 40) organite kohta, mis on pädevad lahendama kaebusi maksuasjades ja mille liikmed olid nimetatud haldusasutuste ametnike hulgast ja tagandati ametist majandus- ja rahandusministri otsusega; 29. novembri 2001. aasta kohtuotsus De Coster (C-17/00, EU:C:2001:651, punkt 18) organi kohta, mis on Belgias pädev lahendama kohalikke maksuvaidlusi ja mille liikmed nimetas pealinna Brüsseli piirkonna volikogu; 21. oktoobri 2010. aasta kohtuotsus Nidera Handelscompagnie (C-385/09, EU:C:2010:627, punktid 34–40) maksukohustuslaste maksuvaidluste läbivaatamise eest vastutava organi kohta, mis on seotud rahandusministeeriumi organisatsioonilise struktuuriga, kellele ta on kohustus esitama aastaaruandeid ja kellega ta on kohustatud tegema koostööd; 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus Westbahn Management (C-136/11, EU:C:2012:740, punkt 28) Austria raudtee-turgude vaidlusi lahendama pädeva organi kohta, mille liikmetest enamiku nimetas ametisse valitsus, ning 13. detsembri 2012. aasta kohtuotsus Forposta ja ABC Direct Contact (C-465/11, EU:C:2012:801, punkt 18) organi kohta, mis on pädev lahendama hangete alaseid vaidlusi majandustegevuses osalejate ja hankijate vahel esimeses astmes. Õigusteoorias vt Krajewski, M. ja Ziółkowski, M., „EU judicial independence decentralized: A.K.“, *Common market law review*, 2020, 57. kd, nr 4, lk 1118.

[35] Näiteks Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) kohta vt 20. mai 2021. aasta kohtuotsus FORMAT Urządzenia i Montaże Przemysłowe (C-879/19, EU:C:2021:409); 8. juuli 2021. aasta kohtuotsus Koleje Mazowieckie (C-120/20, EU:C:2021:553); kohtuotsus W.Ż. (tsiviilkolleegiumi kohta); 21. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Warszawie (C-866/19, EU:C:2021:865) ja 22. märtsi 2022. aasta kohtuotsus Prokurator Generalny jt (kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegium – ametisse nimetamine) (C-508/19, EU:C:2022:201) (töö- ja sotsiaalkindlustusasjade kolleegium), milles Euroopa Kohus vastas eelotsusetaotluse esitanud kohtule tõstatamata küsimust tema sõltumatu organi staatuses.

[36] Pealgi, kuigi ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaldamiseks nõutavad sõltumatuse ja erapooletuse tagatised eeldavad, et on olemas eeskirjad, eelkõige ametisse nimetamise osas, mis võimaldavad kõrvaldada igasugused põhjendatud kahtlused selle organi välistest teguritest mõjutamatuse ja neutraalsuse suhtes, on Euroopa Kohus juba ammu leidnud, et hindamisel, kas tegemist on „kohtuga“ ELTL artikli 267 tähenduses, ei ole tema ülesanne järeldada, et kohtute sõltumatust tagavaid riigisiseseid norme võidakse kohaldada vastuolus riigisiseses õiguskorras sätestatud põhimõtetega või õigusriigi põhimõtetega (vt selle kohta 4. veebruari 1999. aasta kohtuotsus Köllensperger ja Atzwanger, C-103/97, EU:C:1999:52, punkt 24 ning kohtujurist Bobeki ettepanek kohtuasjas Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2021:557, punkt 62).

[37] Lisaks võimaldab selline tõlgendus eelotsusetaotluse esitanud kohtul täita iga kohtu kohustust kontrollida, kas ta on oma koosseisu poolest sõltumatu, erapooletu ja eelnevalt seaduse alusel moodustatud kohus, kui selles küsimuses tekib tõsine kahtlus (vt selle kohta 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus uuesti läbivaatamine Simpson vs. nõukogu ja HG vs. komisjon, C-542/18 RX-II ja C-543/18 RX-II, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika ning Euroopa Kohtu asepresidendi 14. juuli 2021. aasta määrus komisjon vs. Poola, C-204/21 R, EU:C:2021:593, punkt 164).

[38] Nagu märkis kohtujurist Wahl, võib Euroopa Kohtu praktikas ELTL artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotluste vastuvõetavuse kohta ette nähtud kriteeriumide ülemäära range kohaldamine ähvardada isikute kaitse tugevdamisele ja põhiõiguste kaitse kõrge taseme tagamisele vastavalt EIÕK artiklile 6 ja harta artiklile 47 vastupidise tulemusega, kuna isikud jäetaks ilma võimalusest, et nende kaebusi arutab „loomulik kohtunik“ (Euroopa Kohus) liidu õiguse alusel, ning seetõttu nõrgeneks liidu õiguse efektiivsus kogu Euroopa Liidus (vt selle kohta kohtujurist Wahli ettepanek liidetud kohtuasjades Torresi, C-58/13 ja C-59/13, EU:C:2014:265, punkt 49). Nagu on märgitud õiguskirjanduses, ei olnud Euroopa Kohtu peamine mure ELTL artikli 267 kontekstis mitte sõltumatusega seotud sisuliste kriteeriumide kohaldamine, vaid pigem funktsionaalse kriteeriumi kohaldamine, mis seisneb juurdepääsu tagamises eelotsusemenetlusele, et tagada liidu õiguste ühetaoline kohaldamine ja nende tõhus kaitse (vt Tridimas, T., „Knocking on Heaven's Door: Fragmentation, Efficiency and Defiance in the Preliminary Reference Procedure“, *Common market law review*, 2003, 40. kd, nr 1, lk 28, ning Bonelli, M., Monica, C., „Judicial serendipity: how portuguese judges came to the rescue of the Polish judiciary“, *European constitutional law review*, 2018, 14. kd, nr 3, lk 622).

[39] Selle järelduse tegi Euroopa Kohus eelkõige kohtuotsuses A.B. (punkt 100).

mis on süsteemsed või ühekordsed, võivad viia järelduseni, et see kohus ei ole sõltumatu, erapooletu ja seaduse alusel moodustatud kohus ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu või harta artikli 47 tähenduses [40].

24. Olen küll teadlik, et põhimõtteliselt ei tunta õigusemõistmise põhisüsteemis „gradatsioone“, samas kui eespool viidatud käsitlusviisiga, mis põhineb kohtuotsuses Getin Noble Bank kehtestatud eeldusel, täpsustades selle kohaldamist, püütakse mõiste „sõltumatus“ ELTL artikli 267 raames paindlikuma tõlgendamisega võimaldada liikmesriigi kohtul, isegi kui tal on kahtlusi oma sõltumatuse osas, täita oma olulisi ülesandeid, tagades esiteks võimaluse kontrollida Euroopa Kohtu abiga iseenda sõltumatust ja teiseks tagada liidu õigusega tagatud õiguste rikkumise korral liidu kodanikele põhiõigus tõhusale kohtulikule kaitsele.

25. Kas ei oleks, vastupidi, asjakohasem järgida teistsugust lähenemisviisi, mis käesoleval juhul paneks piirid seadusandliku ja täitevvõimu seni sallitud puiklemisele kohtuvõimu suhtes Poolas ning mis seega toetaks vana süsteemi alusel ametisse nimetatud Poola kohtunikke, kes püüavad kohtuniku sõltumatuse põhimõtte nimel liidu kohtu ringkonnast eemale hoida „uusi kohtunikke“, kes on ametisse nimetatud hiljutiste reformide tulemusel seda põhimõtet rikkudes? Vastus ei ole lihtne. Igal juhul on sellel rangemal lähenemisviisil omad tagajärjed: nagu nähtub kohtuistungist, on Poolas nüüd iga neljas üld- ja halduskohtu kohtunik ametisse nimetatud uue süsteemi järgi. Selline lähenemine piirab märkimisväärselt suurema osa Poola kohtute võimalust kasutada eelotsusetaotluse mehhanismi, jättes selle avatuks ainult nendele kohtutele, mis koosnevad ainult vana süsteemi alusel ametisse nimetatud kohtunikest. See tähendaks, et Poola õigus oleks liidu kohtusüsteemist *de facto* välja jäetud, mis võib minu arvates sekkuda isegi ELL artiklis 7 ette nähtud menetlusesse. [41]

26. Kokkuvõtteks märgin, et kuigi üldjuhul, nagu ütleb tuntud vanasõna, „mungarüü ei tee veel mungaks“, olen arvamusel, et formaalses ja mõiste „kohus“ ELTL artikli 267 tähenduses hindamisega piirduvas kontekstis teatud määral ülekantud tähenduses „tooga teeb kohtunikuks [42]“.

3. Kohtunike ametisse nimetamise eeskirjade mõju „sõltumatu kohtu“ staatusele

27. Olles meenutanud ja täpsustanud mõiste „sõltumatu kohus“ ELTL artikli 267 raames tõlgendamist puudutava kohtupraktika konteksti, tuleb meenutada, et käesoleval juhul puudutavad kahtlused eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõltumatuse suhtes selle koosseisu kuuluvate kohtunike ametisse nimetamise eeskirju. Seega tuleb eelmises jaotises nimetatud põhimõtteid kohaldada kohtunike ametisse nimetamise eeskirjade konkreetses kontekstis ja täpsemalt nende eeskirjade kontekstis, mis käsitlevad kohtunikuameti suhtes kolmandate organite, käesoleval juhul KRSi kaasamist sellesse ametissenimetamise konteksti.

[40] Seda järeldust silmas pidades leian, et väljendit, mida Euroopa Kohus kasutas kohtuotsuses Getin Noble Bank (punkt 72), tuleb nüansseerida esimese olukorra sõnastamisel, mille puhul saab „kohtu“ eelduse ümber lükata. Nimelt, kuigi Euroopa Kohus viitab „[…] jõustunud kohtulahend[ile, mis] viib järeldusele, et eelotsusetaotluse esitanud kohtuks olev kohtunik ei ole käsitatav sõltumatu, erapooletu ja seaduse alusel moodustatud kohtuna *ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu tähenduses, tõlgendatuna lähtuvalt harta artikli 47 teisest lõigust*“ (kohtujuristi kursiiv), tuleb arvesse võtta, et sõltumatuse põhimõtte analüüs ELTL artikli 267 raames ei lange tingimata kokku sama analüüsiga ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu või harta artikli 47 raames.

[41] Samuti märgin, et isegi ELL artiklis 7 osutatud erimenetluse raames, kui nõukogu otsustab peatada teatavad õigused, mis tulenevad aluslepingute kohaldamisest kõnealuse liikmesriigi suhtes, võtab nõukogu arvesse sellise peatamise võimalikke tagajärgi füüsiliste ja juriidiliste isikute õigustele ja kohustustele.

[42] Sel konkreetsel juhul tuleb sõna „tooga“ mõista ametina.

28. Selle kohta on Euroopa Kohus täpsustanud, et ainuüksi asjaolu, et liikmesriigid kaasavad õigusemõistmise korraldamise pädevust teostades kohtunikuameti suhtes kolmandast isikust organi nagu haldusorgan otsustesse, mis puudutavad kohtunike ametisse nimetamist või jätmist, ei ole iseenesest piisav selleks, et järeldada, et selliselt ametisse nimetatud kohtunike sõltumatuse põhimõtet on rikutud [43]. Euroopa Kohus on nimelt otsustanud, et ainuüksi asjaolu, et kohtuniku ametisse nimetamise menetluses osaleb seadusandlik või täitevvõim, ei muuda kohtunikku neist sõltuvaks ega tekita kahtlusi kohtuniku erapooletuses, kui ametisse nimetatud isikule ei avaldata mingit survet ega anta juhiseid ülesannete täitmisel [44].

29. Sellest järeldub minu arvates, et kohtukoosseisu liikmete ametisse nimetamisega seotud võimalikud rikkumised võivad võtta organilt „sõltumatu kohtu“ staatuse ELTL artikli 267 tähenduses üksnes siis, kui need mõjutavad niisuguse organi võimalust mõista kohut sõltumatult [45]. Seega, kui kohtukoosseisu liikmed on ametisse nimetatud, on neil oma ameti jaoks nõutavad oskused ja nad peavad (kohaldatavate õigusnormide kohaselt) tegema oma otsuseid täiesti sõltumatult, peaks see olema piisav selleks, et ELTL artikli 267 tähenduses „sõltumatu kohtu“ staatuse tingimus oleks täidetud.

4. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu „sõltumatu kohtu“ staatus ELTL artikli 267 tähenduses käesoleva kohtuasja asjaoludel

30. Erakorralise kontrolli kolleegium on Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) eriline kohtukoosseis. Kuigi Euroopa Kohus on otsustanud, et see kohus vastab põhimõtteliselt ELTL artikli 267 nõuetele [46], loodi see koosseis erakorralise kontrolli kolleegiumina Poola kohtusüsteemi hiljutiste reformide käigus ning sellesse kuuluvad kohtunikud nimetati Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) kohtunikeks käesoleva ettepaneku punktis 14 mainitud väga palju vaidlusi tekitanud tingimustes.

31. Sisuliselt on kahtlused eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõltumatuse osas seotud sellega, et täitevvõim on selle koosseisu kuuluvate kohtunike ametisse nimetamisse kaudselt kaasatud, mis realiseerub KRSi sekkumise kaudu, mis muudeti pärast Poola kohtusüsteemi hiljutist reformi „ülevõetud kohtuasutuseks“, mis on täitevvõimu kontrolli all.

32. Soovimata põhjendada sellist seadusandlikku arengut, mis kuulub Poola kohtusüsteemi kahetsusväärse taandarengu konteksti, meenutan, et käesoleva ettepaneku punktis 28 viidatud Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt ei ole kohtunikuameti suhtes kolmandast isikust organi kaasamine kohtunike ametisse nimetamisse iseenesest piisav selleks, et järeldada, et kohtunike sõltumatuse põhimõtet on rikutud. Lisaks ei nähtu kohtuasja toimiku ühestki dokumendist, et tuleks asuda seisukohale, et pärast reformi eelotsusetaotluse esitanud kohtusse

[43] Vt analoogia alusel 9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Land Hessen (C-272/19, EU:C:2020:535, punktid 55 ja 56), mis käsitleb valdavalt seadusandliku võimu valitud liikmetest koosneva riikliku kohtute nõukoja kaasamist kohtunike ametisse nimetamise menetlusse, ning kõrgeima kohtu sõltumatuse kohtuotsus (punkt 111) ja üldkohtute sõltumatuse kohtuotsus (punkt 119), mis käsitlevad vabariigi presidendi pädevust otsustada Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) kohtunike ametisse jätmise üle ja justiitsministri pädevust otsustada üldkohtute kohtunike ametisse jätmise üle. Analüüsin seda aspekti üksikasjalikumalt seoses ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu tõlgendamisega (vt eelõige käesoleva ettepaneku punktid 56–60).

[44] Vt selle kohta 9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Land Hessen (C-272/19, EU:C:2020:535, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).

[45] Samamoodi nagu ma pakkusin välja oma ettepanekus liidetud kohtuasjades Openbaar Ministerie (vahistamismääruse teinud liikmesriigis seaduse alusel moodustatud kohus) (C-562/21 PPU ja C-563/21 PPU, EU:C:2021:1019, punktid 46 ja 47), näib mulle kohane eristada sisulisi norme, mis käsitlevad kohtunike võimekust ja pädevust täita oma ülesandeid, ja õigusnorme, mis käsitlevad selle ametisse nimetamise puhtalt formaalseid aspekte (vt analoogia alusel 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus uuesti läbivaatamine Simpson vs. nõukogu ja HG vs. komisjon, C-542/18 RX-II ja C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, punkt 79).

[46] Vt käesoleva ettepaneku punkt 18.

ametisse nimetatud kohtunikud ei ole suutelised oma ülesandeid täitma, ega ka seda, et kohaldatav õiguslik raamistik või nende seisund takistab neil täita oma ülesandeid sõltumatult [47].

33. Samuti tuleb märkida, et Euroopa Kohtu poolt kohtuotsuses Getin Noble Bank kehtestatud hindamiskriteeriumide kohaselt kehtib Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) „sõltumatuse eeldus", mille võib ümber lükata kas jõustunud lõpliku kohtuotsusega, milles tuvastatakse, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu kohtunik ei ole sõltumatu, erapooletu ja eelnevalt seaduse alusel määratud, või muude asjaoludega, mis kahjustavad selle kohtu sõltumatust ja erapooletust [48].

34. Ilma et oleks vaja muuta minu ettepanekut seda põhimõtet nüansseerida [49], näib mulle, et käesoleval juhul ei ole tegemist sellise juhtumiga.

35. EIK otsustas 8. novembri 2021. aasta kohtuotsuses Dolińska-Ficek ja Ozimek *vs*. Poola [50], mida on kohtuasjas korduvalt meenutatud, et kohtukoosseis, mis koosneb sama erakorralise kontrolli kolleegiumi kohtunikest [51], ei vasta varem seaduse alusel moodustatud kohtu nõudele EIÕK artikli 6 lõike 1 tähenduses. Seepärast kahtlen, kas tegemist võib olla lõpliku kohtuotsusega, mis annab tunnistust sellest, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole sisuliselt sõltumatu kohus ELTL artikli 267 tähenduses kohtuotsuse Getin Noble Bank seisukohast [52]. Mulle näib, et see otsus puudutab pigem küsimust, kas austatakse õigust tõhusale kohtulikule kaitsele, mis kuulub EIÕK artikli 6 lõike 1 kohaldamisalasse ja mis võib seega mängida rolli harta artikli 47 kohaldamisel, kuid mitte tingimata ELTL artikli 267 kohaldamisel [53].

36. Seetõttu leian, et kohtutoimikus sisalduva teabe põhjal võib eelotsusetaotluse esitanud kohut kvalifitseerida „kohtuks" ELTL artikli 267 tähenduses, kuna sõltumata lahkarvamustest seoses tema liikmete ametisse nimetamisega, peab ta põhimõtteliselt põhikohtuasja lahendama täiesti sõltumatult täitevvõimust, kes osaleb (kaudselt) selles ametisse nimetamises [54], ja täiesti erapooletult poolte huvide suhtes.

37. Eelnevate kaalutluste põhjal olen arvamusel, et käesoleva menetluse raames võib Sąd Najwyższyt (kõrgeim kohus), mis koosneb kolmest erakorralise kontrolli kolleegiumi koosseisu kuuluvast kohtunikust, pidada „kohtuks" ELTL artikli 267 tähenduses ja järelikult on Euroopa Kohus pädev selle kohtu esitatud eelotsuse küsimustele vastama.

B. Esimene eelotsuse küsimus

38. Esimese eelotsuse küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga on vastuolus niisugused liikmesriigi õigusnormid nagu üldkohtute korralduse seaduse artikkel 69, mis seab ametis oleva kohtuniku võimaluse pärast pensioniikka jõudmist oma ametis jätkata sõltuvusse teise asutuse, käesoleval juhul KRSi loast.

47 Vt käesoleva ettepaneku punkt 29.

48 Vt käesoleva ettepaneku punkt 18.

49 Vt käesoleva ettepaneku joonealune märkus 40.

50 CE:ECHR:2021:1108JUD004986819.

51 KRS täpsustas kohtuistungil, et üks eelotsusetaotluse esitanud kohtu kolmest kohtunikust kuulus kohtukoosseisu, mille kohta tehti see kohtuotsus.

52 Vt selle kohtuotsuse punkt 72.

53 Vt käesoleva ettepaneku punktid 19–23.

54 Vt selle kohta 21. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus Banco de Santander (C-274/14, EU:C:2020:17, punktid 66–69). Põhikohtuasjas ilmnes täitevvõimu seotus selles, et Poola kohtusüsteemi hiljutiste reformide tulemusel on enamike KRSi liikmetest, kes võtsid vastu resolutsiooni nr 331/2018, seotud Poola täitev- ja seadusandliku võimuga.

39. Kõigepealt meenutan, et Euroopa Kohus on korduvalt võtnud seisukoha ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaldatavuse ja ulatuse kohta kohtusüsteemi reguleerivate riigisiseste (eriti Poola) õigusnormide suhtes, sealhulgas kohtunike pärast pensioniikka jõudmist ametis jätkamise eeskirjade kohta [55].

40. Järgmistes punktides analüüsin ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu ulatust (1) käesoleval juhul asjakohases osas ja kohtupraktika pretsedente kohtunike ametisse jäämise kohta pärast pensioniikka jõudmist (2), enne kui pakun välja vastuse esimesele eelotsuse küsimusele (3).

1. ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu ulatus

a) Tõhusa kohtuliku kaitse põhimõte liidu õigusega hõlmatud valdkondades

41. ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus on sätestatud, et liikmesriigid näevad ette tulemusliku õiguskaitse tagamiseks vajaliku kaebeõiguse liidu õigusega hõlmatud valdkondades ning järelikult on liikmesriikide ülesanne näha ette õiguskaitsevahendite ja menetluste süsteem, mis tagab kõnealustes valdkondades tõhusa kohtuliku kontrolli [56]. Lisaks, kuna see säte viitab tõhusa kohtuliku kaitse nõudele, tuleb seda tõlgendada harta artikli 47 seisukohast, sõltumata sellest, kas viimati nimetatud säte on käesolevas asjas iseenesest kohaldatav [57].

42. Kuna see säte paneb liikmesriikide kohtutele ja Euroopa Kohtule kohustuse tagada liidu õiguse täielik kohaldamine kõigis liikmesriikides ja kohtulik kaitse, mis isikutele sellest õigusest tuleneb [58], järeldub sellest, et see puudutab „liidu õigusega hõlmatud valdkondi“, sõltumata sellest, mis olukorras liikmesriigid seda õigust harta artikli 51 lõike 1 tähenduses rakendavad [59].

43. Käesoleval juhul ei saa eitada, et Poola üldkohtutel võib paluda lahendada liidu õiguse kohaldamise või tõlgendamisega seotud küsimusi ning need kuuluvad seega Poola õiguskaitsevahendite süsteemi „liidu õigusega hõlmatud valdkondades“ ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu tähenduses, mistõttu peavad need kohtud vastama tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele [60].

[55] Vt eelkõige kõrgeima kohtu sõltumatuse kohtuotsus Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) kohtunike ametisse jätmise kohta ja üldkohtute sõltumatuse kohtuotsus üldkohtute kohtunike ametisse jätmise kohta.

[56] Vt selle kohta eelkõige 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika). Euroopa Kohus lähtub sisuliselt eeldusest, et selleks, et tagada liidu õiguse tõlgendamise järjepidevus ja ühtsus, sealhulgas ELTL artiklis 267 ette nähtud eelotsusetaotluse põhimehhanismi kaudu, ja võttes arvesse õigussubjektide õigust vaidlustada kohtus kõikide nende suhtes liidu õigusakti kohaldamist käsitlevate riigisiseste õigusaktide seaduslikkust, teeb ELL artikkel 19, mis täpsustab ELL artiklis 2 kinnitatud õigusriigi väärtust, liikmesriikide kohtutele ja Euroopa Kohtule ülesandeks tagada liidu õiguse täielik kohaldamine kõikides liikmesriikides ning kohtulik kaitse, mis õigussubjektidele sellest õigusest tuleneb (vt selle kohta eelkõige kõrgeima kohtu sõltumatuse kohtuotsus, punktid 42–47).

[57] Vt selle kohta 22. veebruari 2022. aasta kohtuotsus RS (konstitutsioonikohtu otsuste toime) (C-430/21, EU:C:2022:99, punkt 34–37 ja seal viidatud kohtupraktika).

[58] Vt 20. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Repubblika (C-896/19, EU:C:2021:311, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika). Nimelt peab kõnealuse sätte kohaselt iga liikmesriik eelkõige tagama, et organid, mis liidu õiguse määratletud tähenduses „kohtuna“ kuuluvad tema õiguskaitsevahendite süsteemi liidu õigusega hõlmatud valdkondades ning mis järelikult kohtuna võivad lahendada liidu õiguse kohaldamise või tõlgendamise küsimusi, vastaksid tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele (vt kohtuotsus W.Ż., punkt 104 ja seal viidatud kohtupraktika).

[59] Vt eelkõige kohtuotsus W.Ż. (punkt 103 ja seal viidatud kohtupraktika). Seega, kuigi – nagu väidab Poola valitsus oma kirjalikes seisukohtades – kohtukorraldus liikmesriikides kuulub viimati nimetatute pädevusse, on liikmesriigid siiski kohustatud selle pädevuse teostamisel täitma kohustusi, mis tulenevad neile liidu õigusest (vt eelkõige üldkohtute sõltumatuse kohtuotsus, punkt 102 ja seal viidatud kohtupraktika). Nii võib see olla eelkõige kohtunike ametisse nimetamise otsuste vastuvõtmise riigisiseste eeskirjade puhul (vt kohtuotsus W.Ż., punkt 75 ja seal viidatud kohtupraktika).

[60] Vt selle kohta üldkohtute sõltumatuse kohtuotsus (punkt 104) ja kohtuotsus W.Ż. (punkt 106 ja seal viidatud kohtupraktika).

b) Liikmesriikide kohtute sõltumatuse põhimõte kui tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtte otsene järeldus

44. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on tõhusa kohtuliku kaitse tagamiseks vastavalt ELL artikli 19 lõike 1 teisele lõigule esmatähtis säilitada sellise organi sõltumatus, nagu kinnitab ka harta artikli 47 teine lõik, milles on põhiõigusega tõhusale õiguskaitsevahendile seotud nõuete hulgas nimetatud „sõltumatusse“ kohtusse pöördumist [61].

45. Nagu on käesoleva ettepaneku punktides 17 ja 18 meelde tuletatud, on Euroopa Kohus otsustanud, et liikmesriikide kohtute sõltumatuse nõue hõlmab esimest välist aspekti, mis puudutab kohtu iseseisvust, ja teist sisemist aspekti, mis puudutab kohtu erapooletust, ning et sõltumatuse ja erapooletuse tagatised eeldavad selliste normide olemasolu, mis puudutavad muu hulgas organi koosseisu, nimetamist, ametiaega ning ka liikmete hääletamisest hoidumise, taandamise ja tagasikutsumise aluseid ning mis lubavad ümber lükata üksikisiku põhjendatud kahtlusi selles osas, kas nimetatud organ on väljaspool väliste tegurite haardeulatust ja kas ta on neutraalne [62].

c) Kohtunike ametist tagandamise keeld kui kohtute sõltumatuse põhimõtte lahutamatu osa

46. Konkreetsemalt kohtute „välise“ sõltumatuse (iseseisvuse) kohta on Euroopa Kohus täpsustanud, et kohtunike vabadus igasugusest välisest sekkumisest või survest nõuab, et on olemas teatud tagatised – nagu ametist tagandamise keeld –, mis kaitsevad neid isikuid, kelle ülesanne on õigust mõista [63].

47. Ametist tagandamise keelu põhimõte nõuab nimelt, et kohtunikul oleks võimalik ametisse jääda, kuni ta ei ole jõudnud kohustuslikku pensioniikka või kuni ametiaja lõpuni, kui tema ametiaeg on kindlaksmääratud kestusega. Ilma et see oleks täiesti absoluutne, võib sellest põhimõttest erandeid teha üksnes tingimusel, et see on põhjendatav õiguspäraste ja ülekaalukate põhjustega, järgides samas proportsionaalsuse põhimõtet. Nii on üldjuhul lubatud kohtunik ametist tagandada, kui ta ei ole võimeline oma ametikohustuste täitmist jätkama töövõimetuse või olulise rikkumise tõttu, kusjuures järgida tuleb vastavaid menetlusi [64].

48. Minu arvates kehtib sama ka eeskirjade kohta, mis käsitlevad võimalust jätkata kohtuniku ametis pärast pensioniikka jõudmist ja mille suhtes kehtivad nõuded, mis on kehtestatud kohtunike ametist tagandamise keelu põhimõttega.

[61] Vt 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 41) ja üldkohtute sõltumatuse kohtuotsus (punkt 105 ja seal viidatud kohtupraktika). Kokkuvõttes on liikmesriikide kohtute sõltumatuse nõue, mis on õigusemõistmise ülesandele omane, osa õigusest õiglasele kohtulikule arutamisele ja põhiõigusest õiglasele menetlusele, mis on ülimalt tähtis, et tagada kõikide liidu õigusega isikutele antud õiguste ja ELL artiklis 2 osutatud liikmesriikide ühiste väärtuste, eeskätt õigusriigi väärtuse kaitse (vt selle kohta kõrgeima kohtu sõltumatuse kohtuotsus, punkt 58 ja seal viidatud kohtupraktika, ning kohtuotsus W.Ż., punkt 108 ja seal viidatud kohtupraktika).

[62] Nn sõltumatuse kuvandi teooria järgi (vt käesoleva ettepaneku punkt 17).

[63] Vt üldkohtute sõltumatuse kohtuotsus (punkt 112 ja seal viidatud kohtupraktika).

[64] Vt üldkohtute sõltumatuse kohtuotsus (punkt 113 ja seal viidatud kohtupraktika).

2. Kohtupraktika pretsedendid kohtuniku ametis jätkamise kohta pärast pensioniikka jõudmist

49. Kõigepealt meenutan, et Poola õigusnormide kohta, mis käsitlevad kohtuniku ametis jätkamist pärast pensioniikka jõudmist, on Euroopa Kohus teinud kaks hiljutist kohtuotsust:

– kõrgeima kohtu sõltumatuse kohtuotsus seoses sättega [65], millega anti vabariigi presidendile pädevus lubada Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) kohtunikel ametis jätkata pärast pensioniikka jõudmist [66];

– üldkohtute sõltumatuse kohtuotsus üldkohtute korralduse seaduse [67] artikli 69 lõike 1 varasema redaktsiooni kohta, mis nägi ette, et justiitsminister võis otsustada lubada üldkohtute kohtunikel ametisse jääda ka pärast pensioniikka jõudmist [68], ja mis on käesoleval juhul eriti asjakohane.

50. Nendes kohtuotsustes täpsustas Euroopa Kohus, et ainult liikmesriikide pädevuses on otsustada, kas nad lubavad või mitte pikendada kohtuniku ametiaega üle tavapärase pensioniea, ning asjaolu, et niisugustel organitel nagu vabariigi president (Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) kohtunike ametiaja pikendamise korral) ja justiitsminister (üldkohtute kohtunike ametiaja pikendamise korral) on õigus otsustada, kas lubada või mitte lubada pikendada kohtuniku ametiaega üle tavapärase pensioniea, ei ole iseenesest piisav selleks, et järeldada, et kohtunike sõltumatuse põhimõtet on rikutud [69]. Euroopa Kohus otsustas siiski, et kui liikmesriigid sellise mehhanismi kasuks otsustavad, on nad kohustatud jälgima, et pikendamise alused ja kord ei kahjustaks kohtunike sõltumatuse põhimõtet [70].

51. Mis puudutab täpsemalt neid sisulisi tingimusi ja menetlusnorme, siis on Euroopa Kohus otsustanud, et õigus, mis on vabariigi presidendile ja justiitsministrile antud, et lubada või mitte kohtuniku ametikohustuste täitmist jätkata, võib eelkõige õigussubjektidel tekitada põhjendatud kahtlusi, kas asjaomased kohtunikud on väljaspool väliste tegurite haardeulatust ja kas nad on nende menetletavas asjas vastanduda võivaid huvisid arvestades neutraalsed [71].

52. Euroopa Kohus põhjendas seda järeldust sisuliselt asjaoluga, et kohtuniku ametis jätkamise lubamise või mittelubamise otsused põhinevad liiga ebamäärastel kriteeriumidel, mis ei ole kontrollitavad, et need ei ole pealegi põhjendatud ja neid ei saa ka kohtus vaidlustada [72], ning justiitsministri õiguse kohta, et pikendamistaotluse kohta otsuse tegemiseks ei ole mingit

65 Tegemist oli 8. detsembri 2017. aasta Poola kõrgeima kohtu seaduse (ustawa o Sądzie Najwyższym) (*Dz. U.* 2018, jrk nr 5) artikliga 37.

66 Nimelt kolmeks aastaks ühekordse pikendamise võimalusega, alates 65. eluaastast. Selles kohtuasjas käsitletud riigisisesed õigusnormid nägid samuti ette sätte, mis seisneb pensioniea langetamises (70 eluaastalt 65 eluaastale), mida komisjon on eraldi kritiseerinud, ning mida kritiseeris Euroopa Kohus kohtunike ametist tagandamise keelu rikkumise seisukohast (vt kõrgeima kohtu sõltumatuse kohtuotsus, punkt 96).

67 Kõnealuse kohtuotsuse kohaselt oli see selle sätte redaktsioon, mis oli kehtiv pärast 12. juuli 2017. aasta seadusega, millega muudetakse üldkohtute korralduse seadust ja teatavaid teisi seadusi (ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw; *Dz. U.* 2017, jrk nr 1452), tehtud muudatusi.

68 Nimelt vanuses 60–70 aastat naistel ja vanuses 65–70 aastat meestel. Selles kohtuasjas käsitletud riigisisesed õigusnormid nägid ette ka pensioniea langetamise (67. eluaastalt 60. eluaastale naistel ja 65. eluaastale meestel), mida komisjon siiski eraldi ei kritiseerinud.

69 Vt selle kohta kõrgeima kohtu sõltumatuse kohtuotsus (punkt 111) ja üldkohtute sõltumatuse kohtuotsus (punkt 119).

70 Vt selle kohta kõrgeima kohtu sõltumatuse kohtuotsus (punktid 110 ja 111) ja üldkohtute sõltumatuse kohtuotsus (punktid 118 ja 119).

71 Vt selle kohta kõrgeima kohtu sõltumatuse kohtuotsus (punkt 118) ja üldkohtute sõltumatuse kohtuotsus (punkt 124).

72 Vt selle kohta kõrgeima kohtu sõltumatuse kohtuotsus (punkt 114) ja üldkohtute sõltumatuse kohtuotsus (punkt 122). Lisaks leidis Euroopa Kohus esimeses kohtuasjas, et kuigi KRSi osalemine menetluses, milles ta peab andma vabariigi presidendile arvamuse enne, kui president teeb otsuse, võib põhimõtteliselt olla selline, mis aitab kaasa protsessi objektiivsemaks muutmisele, ei olnud see nii konkreetse juhtumi asjaoludel, kuna KRS esitas üldiselt arvamusi ilma igasuguse põhjenduseta või puhtformaalse põhjendusega (vt kõrgeima kohtu sõltumatuse kohtuotsus, punktid 115–117).

tähtaega[73]. Euroopa Kohus otsustas samuti, et justiitsministri õigus anda või mitte anda üldkohtute kohtunikele luba kohtunikuametis jätkata rikub eelkõige kohtunike ametist tagandamise keelu põhimõtet, kuna see on antud niisuguse reformi üldisemas kontekstis, mis tõi kaasa tavapärase pensioniea langetamise nende kohtunike puhul[74].

53. Käesolevas asjas tuleb anda peaaegu samasugune hinnang nagu üldkohtute sõltumatuse kohtuotsuses, võttes samas arvesse, et pärast seda kohtuotsust muutis Poola Vabariik oma õigusakte, mis käsitlevad üldkohtute teenistuses jätkamist pärast pensioniikka jõudmist, kehtestades kohtunikele varem kehtinud vanusepiiri ja andes KRSile, ja mitte enam justiitsministeeriumile, õiguse lubada kohtunikel teatud tingimustel pärast seda vanust ametis jätkata.

3. Käesoleva juhtumi asjaolude hindamine

54. Tuletan meelde, et käesoleval juhul näeb üldkohtute korralduse seaduse artikli 69 lõige 1b käesolevas asjas asjakohases osas ette, et KRS võib lubada kohtunikul, kes soovib ametis jätkata, pärast pensioniikka jõudmist ametis jätkata, kui tema ametisse jäämine vastab õigusemõistmise õigustatud huvile või olulisele ühiskondlikule huvile, võttes arvesse üldkohtute töötajate ratsionaalset kasutamist ja erinevate kohtute töökoormusest tulenevaid vajadusi[75].

55. Järgmistes punktides annan käesoleva ettepaneku punktis 50 viidatud kohtupraktikat arvestades juhiseid ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu tõlgendamiseks käesoleva juhtumi asjaoludel, võttes arvesse ühelt poolt KRSi laadi (a) ning teiselt poolt sisulisi tingimusi ja menetluskorda, mille alusel ta võtab vastu otsuseid kohtunike ametisse jätmise kohta (b).

a) KRSi olemus

56. KRSi olemuse kohta meenutan kõigepealt, et Euroopa Kohtu hiljutises praktikas on korduvalt sedastatud, et Poola kohtusüsteemi hiljutiste reformide tulemusel ei ole see organ seadusandlikust ja täitevvõimust sõltumatu[76].

[73] Vt selle kohta üldkohtute sõltumatuse kohtuotsus (punkt 123). Konkreetselt selle kohta, et puudub tähtaeg, mille jooksul peab justiitsminister otsuse tegema, märkis Euroopa Kohus, et kõnealune säte koostoimes sättega, mis näeb ette, et kui kohtunik jõuab tavapärasesse pensioniikka enne tema ametiaja pikendamise menetluse lõppemist, jääb huvitatud isik teenistusse kuni selle menetluse lõppemiseni, toob endaga kaasa selle, et asjaomase kohtuniku puhul kestab ebakindluse periood edasi, ja järeldas, et selle perioodi kestus, mille jooksul jäävad kohtunikud pärast oma ametikohustuste täitmise pikendamise taotluse esitamist ootama justiitsministri otsust, kuulub lõppkokkuvõttes samuti justiitsministri hindamispädevusse.

[74] Vt selle kohta üldkohtute sõltumatuse kohtuotsus (punktid 125–130). Kohtuasjas, milles tehti see kohtuotsus, oli Euroopa Kohtu hinnangul ametist tagandamise keelu põhimõttega vastuolus see, et tavapärase pensioniea langetamise meede kombineeriti kaalutlusõigusega, mis oli sel juhul antud justiitsministrile selleks, et lubada või keelata üldkohtute kohtuniku ametikohal jätkata.

[75] Selle seaduse artikli 69 lõike 1 kohaselt tuleb kohtunikuametis jätkamiseks esitada ka tõend, mis on koostatud kohtunikukandidaatidele kohaldatavates tingimustes ja mis tõendab, et tema tervislik seisund võimaldab tal kohtunikuametis töötada – tingimus, mis põhimõtteliselt ei tekita ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu seisukohast probleemi, kui selle eesmärk on üksnes tagada, et kohtuniku füüsiline ja psühholoogiline seisund võimaldab tal edasi töötada.

[76] Vt kohtuotsused A. K. (punktid 141–152), A.B. (punktid 130–135), kohtunike distsiplinaarkord (punktid 104–110) ja W.Ż. (punktid 149 ja 150). Euroopa Kohus on eelkõige märkinud, et peaaegu kõik KRSi uude koosseisu kuuluvad liikmed on määratud täitevvõimu ja seadusandliku võimu poolt või on nende võimude liikmed, mis võib tekitada ohu, et nimetatud seadusandlikul ja täitevvõimul on suurem mõju KRSile ning selle organi sõltumatus satub kahtluse alla (vt kohtunike distsiplinaarkorra kohtuotsus, punkt 104).

57. Seda järeldust kinnitab ka EIÕK artikli 6 lõiget 1 käsitlev EIK praktika. Nimelt leidis EIK 8. novembri 2021. aasta kohtuotsuses Dolińska-Ficek ja Ozimek *vs.* Poola [77], et erakorralise kontrolli kolleegium ei ole „seaduse alusel moodustatud kohus“ ning Poola Vabariik rikkus seega EIÕK artikli 6 lõiget 1, kuna selle kolleegiumi liikmed nimetati ametisse KRSi ettepanekul, mis ei ole seadusandlikust ja täitevvõimust sõltumatu [78].

58. Poola kõrgeimad kohtud on selle järeldusega ka korduvalt nõustunud. Esiteks tuvastas Naczelny Sąd Administracyjny (kõrgeim halduskohus) 6. ja 13. mai 2021. aasta kohtuotsustes, et KRS ei anna piisavaid sõltumatuse tagatisi ning tema sõltuvuse tase seadusandlikust võimust ja täitevvõimu teostavatest asutustest oli nii suur, et see ei ole tähtsusetu hindamisel, kas tema valitud kohtunikud vastavad harta artikli 47 sõltumatuse ja erapooletuse objektiivsetele nõuetele. Teiselt poolt märkis Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) oma 23. jaanuari 2020. aasta resolutsioonis samuti, et KRS ei ole sõltumatu organ, kuna see allub otse poliitilistele võimuorganitele [79].

59. Kui seda on täpsustatud, näib mulle, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt ainuüksi asjaolust – kui kahetsusväärne see ka ei oleks –, et niisugusel organil nagu KRS on õigus otsustada, kas lubada või mitte pikendada kohtuniku ametiaega üle tavapärase pensioniea, ei piisa selleks, et järeldada, et kohtunike sõltumatuse põhimõtet on rikutud [80]. Nimelt aktsepteerib Euroopa Kohus, tunnistades põhimõtteliselt liikmesriikide pädevust õigusemõistmise korraldamisel, et liikmesriigid kaasavad selle pädevuse teostamisel eelkõige kohtunike ametisse nimetamise või jätmise otsustesse kohtunikuameti suhtes kolmandast isikust organi (sõltumatu või seadusandliku või täitevvõimu organi) [81].

60. Euroopa Kohtu praktika kohaselt tuleb siiski veenduda, et niisuguste otsuste vastuvõtmise sisulised tingimused ja menetluskord oleksid sellised, et need ei tekita õigussubjektidel põhjendatud kahtlusi selles suhtes, kas asjaomased kohtunikud on väljaspool väliste tegurite haardeulatust ja kas nad on vastanduvaid huvisid arvestades neutraalsed [82], mida ma analüüsin allpool.

[77] CE:ECHR:2021:1108JUD004986819 (punktid 290, 320 ja 353–355). Vt samuti EIK 22. juuli 2021. aasta kohtuotsus Reczkowicz *vs.* Poola (CE:ECHR:2021:0722JUD004344719, punktid 274 ja 276).

[78] Lisaks leidis EIK 15. märtsi 2022. aasta kohtuotsuses Grzęda *vs.* Poola (CE:ECHR:2022:0315JUD004357218, punkt 348), et Poola Vabariik oli samuti rikkunud EIÕK artikli 6 lõiget 1, kui ta lõpetas KRSi ühe kohtuniku ametiaja enneaegselt, ilma et kohtunikul oleks selle meetme kohtuliku kontrolli võimalust. Selles kontekstis tõdes EIK, et Poola kohtusüsteemi reformide, eelkõige KRSi ümberkorraldamise eesmärk on vähendada kohtuvõimu sõltumatust ning seega sekkusid täitev- ja seadusandlik võim kohtuvõimu, mis seetõttu oluliselt nõrgenes.

[79] Kohtuasi BSA I-4110-1/20. Selle resolutsiooniga, mis võeti vastu pärast kohtuotsust A. K. Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) esimese presidendi algatusel, jõudsid Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) ühendkolleegiumid järeldusele, et 2017. aasta reformi tulemusena ei ole KRS sõltumatu ja kohtukoosseis, kuhu kuulub tema soovitusel kohtunikuks nimetatud isik, on seadusega vastuolus. Seda resolutsiooni on ulatuslikult arvesse võetud ka EIK 22. juuli 2021. aasta kohtuotsuses Reczkowicz *vs.* Poola (CE:ECHR:2021:0722JUD004344719, punktid 89–106).

[80] Euroopa Kohus on juba otsustanud, et ainuüksi asjaolu, et niisuguses organis nagu riiklik kohtute nõukoda, mis osaleb kohtunike nimetamise menetluses, on ülekaalus seadusandliku võimu valitud liikmed, ei anna alust kahelda selle menetluse tulemusel ametisse nimetatud kohtunike sõltumatuses (vt selle kohta 9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Land Hessen, C-272/19, EU:C:2020:535, punktid 55 ja 56). See järeldus on pealegi kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga, kes on tuvastanud, et isegi esiteks vabariigi presidendi pädevus otsustada Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) kohtunike ametiaja pikendamise üle ja teiseks justiitsministri pädevus otsustada üldkohtute kohtunike ametiaja pikendamise üle (varasemate õigusnormide alusel) ei olnud iseenesest piisavad selleks, et järeldada, et kohtunike sõltumatuse põhimõtet on rikutud (vt kõrgeima kohtu sõltumatuse kohtuotsus, punktid 108 ja 110, ning üldkohtute sõltumatuse kohtuotsus, punkt 119).

[81] Euroopa Kohtu praktika selles küsimuses on kooskõlas EIK praktikaga, mille kohaselt sisuliselt ei tekita kohtunike ametisse nimetamine täitevvõimu asutuste poolt põhjendatud kahtlusi nende sõltumatuses, tingimusel, et pärast ametisse nimetamist on nad oma otsustusfunktsioonide kasutamisel kaitstud mõjude või surve eest (vt eelkõige EIK 30. novembri 2010. aasta kohtuotsus Henryk Urban ja Ryszard Urban *vs.* Poola, CE:ECHR:2010:1130JUD002361408, punkt 49).

[82] Vt analoogia alusel kõrgeima kohtu sõltumatuse kohtuotsus (punktid 108 ja 110) ja üldkohtute sõltumatuse kohtuotsus (punkt 119).

b) Sisulised tingimused ja menetluskord, millest kohtunike ametisse jätmise otsuste tegemisel juhindutakse

61. Mis puutub sisulistesse tingimustesse ja menetluskorda, millest tuleb otsuste tegemisel kohtunike ametisse jätmise kohta pärast pensioniikka jõudmist juhinduda, siis tuletan meelde, et üldkohtute korralduse seaduse artikli 69 lõike 1b redaktsiooni kohaselt, mida käsitleti üldkohtute sõltumatuse[83] kohtuotsuses, võis justiitsminister lubada kohtunikul tema ametikohal jätkata, „võttes arvesse üldkohtute töötajate ratsionaalset kasutamist ja erinevate kohtute töökoormusest tulenevaid vajadusi“. Euroopa Kohus leidis esiteks, et need kriteeriumid on liiga ebamäärased ega ole kontrollitavad, heites ette ka põhjendamiskohustuse ja vaidlustamisvõimaluse puudumist, ning teiseks heitis ette, et justiitsministri otsuse tegemiseks ei ole tähtaega määratud[84].

62. Märgin esiteks sisuliste tingimuste kohta, et üldkohtute korralduse seaduse artikli 69 lõike 1b redaktsioonis, mida käsitletakse põhikohtuasjas, on ette nähtud, et KRS võib anda kohtunikule loa tema ametikohal jätkamiseks, „kui kohtuniku ametiülesannetes jätkamine vastab õigusemõistmise õigustatud huvile või olulisele ühiskondlikule huvile, võttes arvesse üldkohtute töötajate ratsionaalset kasutamist ja erinevate kohtute töökoormusest tulenevaid vajadusi“. Eelneva redaktsiooniga võrreldes on kõnealuse sättega lisatud tingimus, et kohtuniku ametis jätkamine peab „vasta[ma] õigusemõistmise õigustatud huvile või olulisele ühiskondlikule huvile“.

63. Ma kahtlen aga, kas selle uue täpsustusega täpsustatakse KRSi resolutsiooni tegemise kriteeriume sel määral, et see piirab Euroopa Kohtu kritiseeritud kaalutlusruumi[85].

64. Teiseks näib mulle menetluskorra seisukohast kõigepealt, et nagu ka eelmine õigusnorm, mida Euroopa Kohus on kritiseerinud, ei näe uued õigusnormid ette tähtaega, mille jooksul peab KRS otsuse tegema, kuna Poola valitsus piirdub oma kirjalikes seisukohtades ja kohtuistungil üksnes täpsustusega, et kui kohtunik jõuab pensioniikka enne oma ametiaja pikendamise menetluse lõppu, siis jääb ta üldkohtute korralduse seaduse artikli 69 lõike 1b viimase lause tähenduses kuni menetluse lõpuni ametisse.

65. Seejärel näib mulle, et kuna KRSi seaduse artikli 42 lõiked 1 ja 2 on niisuguste resolutsioonide suhtes kohaldatavad – mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus –, tuleb neid põhjendada ühe kuu jooksul alates resolutsiooni vastuvõtmisest, mis peaks põhimõtteliselt võimaldama vastata Euroopa Kohtu kriitikale selle kohta eelmise õigusakti kehtivusajal.

[83] Vt ka käesoleva ettepaneku 66. joonealune märkus.

[84] Vt üldkohtute sõltumatuse kohtuotsus (punktid 122 ja 123).

[85] Mõistagi tuleks hinnata riigisiseste õigus- ja haldusnormide ulatust, arvestades, kuidas liikmesriigi kohtud neid tõlgendavad (vt selle kohta 18. juuli 2007. aasta kohtuotsus komisjon vs. Saksamaa, C-490/04, EU:C:2007:430, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika), mida peab hindama eelotsusetaotluse esitanud kohus, võttes samuti arvesse erakorralise kontrolli kolleegiumi võimalikku kohtupraktika suunda, millele viitab Poola valitsus ja mis selgitab nimetatud kriteeriumide kohaldamist.

66. Lõpuks, nagu näitab põhikohtuasi, võib erinevalt eelnevatest õigusnormidest esitada KRSi resolutsiooni peale kaebuse erakorralisele kontrolli kolleegiumile [86], mille sõltumatust on siiski palju kritiseeritud [87].

67. Kokkuvõtteks kahtlen ma – ilma et see mõjutaks kontrolli, mida peab eelotsusetaotluse esitanud kohus eespool esitatud teabe põhjal tegema –, kas KRSi loa mehhanism kohtunike ametis jätkamiseks pärast pensioniikka jõudmist annab piisavaid seadusandlikust ja täitevvõimust sõltumatuse tagatisi, võttes arvesse kõiki asjakohaseid faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, mis puudutavad ühtaegu nii selle organi ametisse nimetamise tingimusi kui ka seda, kuidas see organ oma ülesandeid konkreetselt täidab.

68. Teen seega ettepaneku vastata esimesele eelotsuse küsimusele, et ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mis seavad kohtuniku tahteavalduse jätkata ametikohal pärast pensioniikka jõudmist tõhususe sõltuvusse niisuguse asutuse loast, mille puhul on tõendatud, et see ei ole seadusandlikust või täitevvõimust sõltumatu, ja mis teeb otsuseid ebamääraste ja raskesti kontrollitavate kriteeriumide alusel.

C. Teine eelotsuse küsimus

69. Teise eelotsuse küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga on vastuolus niisugused liikmesriigi õigusnormid nagu üldkohtute korralduse seaduse artikkel 69, mida tõlgendatakse nii, et see näeb ette, et kohtuniku hilinenud tahteavaldus jätkata ametikohal pärast pensioniikka jõudmist on õigust lõpetav, sõltumata kõnealusest tähtajast mittekinnipidamise asjaoludest ja tagajärgedest.

70. Tuletan meelde, et kuna kõnealused riigisisesed õigusnormid mõjutavad üldkohtute kohtunike ametiaja kestust, kuuluvad need kohtunike ametist tagandamise keelu põhimõtte kohaldamisalasse, mis on omane kohtu sõltumatuse põhimõttele ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu tähenduses [88].

71. Lisaks, kuna liidu tasandil üksikasjalikud eeskirjad puuduvad, tuleb selle sätte kooskõla sõltumatuse põhimõttega analüüsida lähtuvalt menetlusautonoomia ja tõhususe põhimõttest [89].

[86] Nagu Poola valitsus kohtuistungil täpsustas ja ilma et see piiraks kontrolle, mis tuleb teha eelotsusetaotluse esitanud kohtul, tuleneb see KRSi seaduse artikli 44 lõikest 1, mille kohaselt võib menetluses osaleja sisuliselt esitada KRSi otsuse peale kaebuse Sąd Najwyższyle (kõrgeim kohus), ja kõrgeima kohtu seaduse artiklist 26, mis annab seda liiki kaebuste menetlemise pädevuse erakorralise kontrolli kolleegiumile. Tuleks siiski arvesse võtta viimati nimetatud sättesse 20. detsembri 2019. aasta seadusega, millega muudetakse üldkohtute korralduse seadust, kõrgeima kohtu seadust ja teatavaid teisi seadusi (ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw; *Dz. U.* 2020, jrk nr 190) ja mis jõustus 14. veebruaril 2020, tehtud muudatusi. Nimetatud sätte suhtes, mida on muudetud, on komisjon algatanud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse (kohtuasi C-204/01), mis on praegu pooleli (vt Euroopa Kohtu asepresidendi 14. juuli 2021. aasta kohtumäärus komisjon vs. Poola, C-204/21 R, EU:C:2021:593, ja kohtujurist Collinsi ettepanek kohtuasjas komisjon vs. Poola, C-204/21, EU:C:2022:991).

[87] Viitan kriitikale erakorralise kontrolli kolleegiumi sõltumatuse kohta, mille esitas osa menetlusse astujaid seoses selle koja kvalifitseerimisega „kohtuks“ ELTL artikli 267 tähenduses (vt eelkõige käesoleva ettepaneku punktid 30–37), tuletades seejuures meelde, et kohtu sõltumatuse hindamine ELTL artikli 267 kontekstis nõuab teistsugust analüüsi, kui on nõutav ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigu ja harta artikli 47 tähenduses (vt käesoleva ettepaneku punktid 19–23).

[88] Vt käesoleva ettepaneku punktid 44–48.

[89] Vt 21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus Randstad Italia (C-497/20, EU:C:2021:1037, punkt 58 ja seal viidatud kohtupraktika). Lisaks on Euroopa Kohus täpsustanud, et ainult liikmesriikide pädevuses on otsustada, kas nad lubavad või mitte pikendada kohtuniku ametiaega üle tavapärase pensioniea, kuigi nad on kohustatud tagama, et sellise pikendamise alused ja kord ei kahjusta kohtunike sõltumatuse põhimõtet (vt käesoleva ettepaneku punkt 50).

72. Käesoleval juhul märgin kõigepealt, et kõnesoleva sättega analoogset sätet ei ole komisjon kritiseerinud kohtuasjades, milles tehti kõrgeima kohtu sõltumatuse kohtuotsus [90] ja üldkohtute sõltumatuse kohtuotsus [91].

73. Ent nagu märgib komisjon oma kirjalikes seisukohtades, kujutavad selged ja ettenähtavad tähtajad selleks, et asjaomane kohtunik avaldaks tahet jätkata oma ametikohal töötamist pärast pensioniikka jõudmist, endast objektiivseid menetlusnõudeid, mis võivad aidata kaasa kohtuametis jätkamise loa menetluse kui terviku õiguskindlusele ja objektiivsusele. Märgin, et käesoleval juhul on kõnealune tähtaeg, mis algab hetkest, mil kohtunik saab 64-aastaseks ja lõpeb kuus kuud enne tema 65-aastaseks saamist, esiteks kindlaks määratud seoses asjaomasele kohtunikule hästi teada oleva sündmusega, see tähendab 65-aastaseks saamise kuupäevaga, ja teiseks on see piisavalt pikk, et anda kohtunikule võimalus teha läbimõeldud otsus selle kohta, kas on asjakohane avaldada soovi ametis jätkata.

74. Seetõttu leian esiteks, et selle tähtaja õigust lõpetav mõju on selge menetlusnõue, mis aitab kaasa menetluse objektiivsusele ja õiguskindlusele kohtusüsteemi nõuetekohase korralduse kasuks.

75. Teiseks, mis puudutab asjaolu, et tähtaega ei ole võimalik ennistada, mis tähendab, et pärast selle möödumist esitatud avaldused on vastuvõetamatud, siis märgin, et põhimõtteliselt ei avalda see kohtunikele mingit välist survet ega mõju ning võtab ka KRSilt võimaluse teostada kaalutlusõigust.

76. Ainus kahtlus, mille võiks minu arvates üldkohtute korralduse seaduse artikli 69 suhtes sõnastada, puudutab niisuguse absoluutse õigust lõpetava tähtaja proportsionaalsust, mis ei võta arvesse eelkõige vajalikkuse või vääramatu jõu põhimõtteid, tingimusel, et eelotsusetaotluse esitanud kohus seda kinnitab.

77. Mulle näib siiski, et esiteks jääb see olukord käesoleva juhtumi asjaoludel hüpoteetiliseks, kuna eelotsusetaotluses ei ole välja toodud ühtegi vääramatu jõu ega erakorralist asjaolu, mis võiks takistada asjaomasel kohtunikul esitada oma avaldust õigel ajal [92], ning teiseks juhul, kui tegemist on kõnealuse kohtuniku tahtest olenematu olukorraga, mis takistab tal õigust lõpetavast tähtajast kinni pidada, tuleks seda igal juhul kaaluda kohtusüsteemi korralduse nõuetega [93].

[90] Vt selle kohtuotsuse punkt 15.

[91] Vt selle kohtuotsuse punkt 9. Tuleb märkida, et sel ajal kehtinud õigusnormid nägid ette, et kohtuniku tahteavaldus jätkata kohtuniku ametis tuleb saata hiljemalt kuus kuud enne pensioniea saabumist.

[92] Nagu on märgitud käesoleva ettepaneku punktis 8, väidab kaebaja, et õigust lõpetavast tähtajast mittekinnipidamine on põhjendatud sisuliselt tema suure töökoormusega.

[93] Tuletan nimelt meelde, et Euroopa Kohus on otsustanud ühelt poolt, et menetlustähtaegu reguleerivatest liidu õigusnormidest võib kõrvale kalduda üksnes täiesti erandlikel asjaoludel, kuna nende normide range kohaldamine vastab õiguskindluse nõudele ja vajadusele hoida õigusemõistmise käigus ära mis tahes diskrimineerimine või suvaline kohtlemine (vt selle kohta 26. novembri 1985. aasta kohtuotsus Cockerill-Sambre vs. komisjon, 42/85, EU:C:1985:471, punkt 10), ja teiselt poolt hõlmavad mõisted „vääramatu jõud“ ja „ettenägematud asjaolud“ objektiivset elementi, mis on seotud hageja isiku jaoks tavapäratute ja temast sõltumatute asjaoludega, ja subjektiivset elementi, mis kohustab teda ära hoidma tavapäratu sündmuse tagajärgi, võttes tarvitusele asjakohased meetmed ilma ülemääraseid pingutusi tegemata. Eriti tuleb huvitatud isikul tähelepanelikult järgida menetluse kulgemist ning muu hulgas kinni pidada ettenähtud tähtaegadest (vt 15. detsembri 1994. aasta kohtuotsus Bayer vs. komisjon, C-195/91 P, EU:C:1994:412, punkt 32). Näiteks näib mulle ilmne, et alates teatud hetkest ei ole üldkohtute personalijuhtimise eest vastutavatel organitel võimalik kohtuniku ametisse jätmise või asendamisega enam tõhusalt toime tulla ning järelikult ei saa isegi vääramatu jõu põhimõte, mida ei ole käesolevas asjas kõne all, õigustada ametis jätkamise avalduse esitamise tähtaja pikendamist kuni kuupäevani, mis on asjaomase isiku pensioniikka jõudmise päevale liiga lähedal.

78. Seega, kui eespool mainitud kontrollimisest, mida peab tegema eelotsusetaotluse esitanud kohus, ei tulene teisiti, näib mulle, et käesoleva juhtumi asjaoludel ei riku kõnealune riigisisene säte kohtute sõltumatuse põhimõtet.

79. Kokkuvõttes teen ettepaneku vastata teisele eelotsuse küsimusele, et ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole põhimõtteliselt vastuolus riigisisesed õigusnormid, mida tõlgendatakse nii, et kohtuniku hilinenud tahteavaldus jätkata kohtunikuametis pärast pensioniikka jõudmist on kehtetu hoolimata tähtajast mittekinnipidamise asjaoludest ja selle mittekinnipidamise tähtsusest kohtuniku ametikohal jätkamiseks loa andmise menetluses, tingimusel, et need õigusnormid on proportsionaalsuse põhimõttega kooskõlas.

V. Ettepanek

80. Esitatud põhjendusi arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mis seavad kohtuniku tahteavalduse jätkata ametikohal pärast pensioniikka jõudmist tõhususe sõltuvusse niisuguse asutuse loast, mille puhul on tõendatud, et see ei ole seadusandlikust või täitevvõimust sõltumatu, ja mis teeb otsuseid ebamääraste ja raskesti kontrollitavate kriteeriumide alusel.

2. ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole põhimõtteliselt vastuolus riigisisesed õigusnormid, mida tõlgendatakse nii, et kohtuniku hilinenud tahteavaldus jätkata kohtunikuametis pärast pensioniikka jõudmist on kehtetu hoolimata tähtajast mittekinnipidamise asjaoludest ja selle mittekinnipidamise tähtsusest kohtuniku ametikohal jätkamiseks loa andmise menetluses, tingimusel, et need õigusnormid on proportsionaalsuse põhimõttega kooskõlas.